

STRATEGIDOKUMENT ANG BUDSJETT- OG ØKONOMIPLAN 2015-2018

Fra: Rådmannen

Til: Formannskapet

Dato: 17.november

Budsjettutfordringen for 2015 og økonomiplanperioden viser en ubalanse mellom inntekter og utgifter på ca 21 mill.

Kommuneplanens samfunnsdel er utgangspunkt for de strategiske valg rådmannen legger fram til politisk nivå ifm behandling av budsjett og økonomiplan. I innledningen til planen står:

"Kommuneplanen skal behandle kommunens langsiktige utfordringer, visjon, mål og strategier over en 12-årsperiode, men avgrenset til 4-årsperioder som følger kommunestyreperiodene. Kommuneplanens samfunnsdel blir således et overordnet styringsdokument som skal legges til grunn for all planlegging og utvikling i kommunen".

Kommuneplanen skal dermed legges til grunn ifm budsjett- og økonomiplan. I kommuneplanens samfunnsdel fokuseres det på følgende temaområder:

1. Videreutvikling av Setermoen som tettsted:
2. Bosetting og skolestruktur
3. Landbruk
4. Reindrift
5. Kultur og friluftsliv
6. Stein, grus og mineralressurser
7. Vassdrag
8. Samferdsel
9. Samfunnssikkerhet og beredskap
10. Folkehelse
11. Natur og miljø
12. Forsvar – næringsliv – arbeidsplasser

Disse må ligge til grunn når det skal gjøres prioriteringer innen de tjenesteområder kommunen skal yte bistand.

Målene, strategiene og beskrivelsen må likevel kontinuerlig vurderes opp mot kvalitet og kostnader på aktuelle tjenester og tiltak. Dette er styrende for rådmannen.

Kommunestyret har vedtatt utredningsarbeid ifm kommunereformen. I den forbindelse er en del planlagte interkommunale tiltak naturlig lagt på vent. Uavhengig av resultater knyttet til reformen vil en del kommunale tjenester måtte løses i et annet format enn dagens ordninger. Tjenester som krever fysisk nærhet og tilstedeværelse må løses lokalt, mens tjenester der teknologiske løsninger og behov for større og mer robuste fagmiljøer kan samles geografisk.

Rådmannen har de siste år redegjort for kommunens økonomiske utfordringer. Tiltak for å få balanse mellom inntekter og utgifter må bety en reduksjon i årsverk og areal. I Fylkesmannens "Kommunebilde for Troms i 2013" er det gitt en redegjørelse for den økonomiske situasjonen for kommunene i Troms. For Bardu står følgende:

"Bardu kommune har i mange år hatt et aktivitetsnivå i driften som har vært for høyt i forhold til de løpende inntektene til kommunen, og kommunen holdt i mange år oppe regnskapsresultatene ved bruk av oppsparte midler/disposisjonsfond. Kommunen har de siste par årene satt i verk tiltak for å skape en bedre driftsbalanse, noe som ser ut til ha hatt effekt. Netto driftsresultat i 2013 endte imidlertid på kun 1,0 %, en nedgang fra 2012 da resultatet ble 4,4 %. Disposisjonsfondet økte dog fra 4,5 % til 5,0 %. Kommunens lånegjeld har økt de siste årene, og er pr. 2013 på 81,7 %, opp 3,2 prosentpoeng fra året før. Lånegjelden er med dette noe over landsgjennomsnittet, men under gjennomsnittet i Troms. Fortsatt fokus på varig tilpasning mellom utgifter og inntekter er viktig for Bardu kommune."

Etter flere år med prosesser knyttet til nedjustering av aktivitetsnivået er det nå fortsatt helt nødvendig med tydelige prioriteringer mellom hvilke oppgaver kommunen skal holde på med og hvilke oppgaver som man ikke skal holde på med. Rådmannen er bekymret over slitasjen i organisasjonen knyttet til budsjettarbeid og prosessene rundt dette. For å komme oss på et nivå hvor man *"varig har tilpasning mellom utgifter og inntekter"* må det gjøres varige tiltak. Tiltak som har varig verdi. Tiltak som bare gjelder for ett år kommer tilbake i neste års budsjettprosess. Og på nytt utfordres organisasjonen til å finne nye tiltak. Dette gir etter hvert en for stor slitasje i organisasjonen.

Det må nå gjøres vurderinger i hvilken grad kommunen kan yte tjenester som ikke er lovpålagte. Dette på bakgrunn av at inntektssystemet ikke tar høyde for kommunens utgifter til tjenester som ikke direkte er kommunale oppgaver. Dersom kommunen selv velger å yte tjenester til befolkningen ut over "skal"-oppgaver må kommunen selv prioritere dette på bekostning av andre områder.

Rådmannen velger å ta utgangspunkt i lovpålagte oppgaver. Dette betyr at dersom ikke-lovpålagte oppgaver skal ytes må det hentes ressurser fra lovpålagte tjenester. Utfordringen er at Bardu kommune har redusert sine aktiviteter så mye at det heller ikke vil være mulig å foreslå tiltak som også reduserer kapasiteten innen lovpålagte tjenester.

Inntektsreduksjoner på over 23 mill er handtert siste årene. Samtidig har kommunen økning tjenesteomfang, spesielt i antall ressurskrevende tjenester. Videre, som andre kommuner, hatt en stor økning i pensjonskostnadene.

Rådmannen anbefaler prioriteringer innen de områder som kommuneplanen fokuserer på.

Organisatoriske fellestiltak

- Gjennomgang og tiltak ifm kommunens personalhandbok (spes seniortiltak) og permisjonsreglement
- Ta bort oppgaver som ikke er lovpålagt
- Det må igangsettes et internt prosjekt knyttet til reduksjon i bruken av overtid
- Videre fokus på sykefraværprosjektet
- Øke priser på kommunale tjenester der dette er mulig

Strategier for harmonisering av drifta:

1. Framtidstunet realiseres jfr tema nr 1 og med bakgrunn i kommunestyrets vedtak. Dette vil gi kommunen en solid forankring innen oppvekstområdet. Reguleringsplanarbeidet er startet opp. Og det må avsettes midler til en første fase; Utvidelse av Setermoen skole.
2. Barnehageområdet ivaretas gjennom vedtatt utbygging av ny stor barnehage i sentrum. Dette sikrer effektiv drift (stordriftsfordeler). Reduksjon i overkapasitet.
3. Tilrettelegge for bosetting – Befolkningsøkning i Bardu og tiltaket er utvikling av områder for boligbygging i Setermoen sentrum. Knyttet til tema 1.
4. Ivaretagelse av tema nr 10 må ses i lys av fortsatt fokus på forebygging og rehabilitering. Aktiviteter som ikke er lovpålagte under dette tema må ivaretas gjennom samarbeid med frivillige lag og foreninger. Folkehelsekoordinator har overordnet ansvar for det lovpålagte folkehelse/rehabiliteringsarbeidet i kommunen. Fokus må vær at kommunale kroner skal ytes til aktiviteter som når flest mulig innbyggere. Gjerne også for å ivareta kultur og friluftsliv, tema nr 5.
5. Endring i organisering av ansvar for uteanlegg idrett, park og friområder. Dette er i dag organisert i ulike enheter. Rådmannen anbefaler at det igangsettes en prosess med mål om sammenslåing av ansvarsområdene for bedre utnyttelse av personal og utstyr.
6. Innen helseområdet må kommunen realisere organisatoriske løsninger innen ressurskrevende tjenester. Dagens løsninger kan ikke fortsette. Dette skyldes bla finansieringsordningen og økende behov for slike tjenester.
7. Prosjekt PLO – bistand til analyse og utredning av drift i tjenesten. Tjenestens andel av de totale kommunale tjenester har økt betydelig siste 10 år. Utviklingen etter innføring av samhandlingsreformen samt ny helse og omsorgstjenestelov gjør at rådmannen ønsker å analysere effekter på drift grundigere. Eget utredningsprosjekt med ekstern bistand.

8. Fellestjenestenes hovedoppgave er å bidra til at kommunens primæroppgaver leveres. Det er nå vedtatt innkjøp av felles økonomisystemer med nærliggende kommuner. Dette vil gi oss muligheter til annen drift framover gjennom robuste fagmiljø og mulighet for å hente ut mindre kostnadskrevede løsninger. Fra 2016 vil det være mulig å hente ut besparelse.
9. Bardu kommune har et uutnyttet potensial i eget godkjent deponi. Gjennom vedtak om ny organisering av næringsavfall er det nå mulig å hente ut inntekter ultimo 2015.
10. Utvidelse av kommunalt samarbeid innen landbruk og skogbruk jfr tema nr 3. Det er ønskelig å utvide samarbeidet som i dag eksistere mellom Bardu og Salangen til også å gjelde Målselv. Dette for å styrke tjenestene innen skogområdet. Dette kan gjøres uten kostnadsøkning, bare økning av tilbud og tjenestenivå.
11. Kommunal bygningsmasse må reduseres. Salg av bygningsmasse.
12. Redusert antall km kommunal vei.
13. Utrening/analyse av kostnader til ansvar vei. Utviklingen av kostnader knyttet til har økt dramatisk de siste fire år. En del flere oppgaver har kommet til i samme periode (sentrum) men ikke i samme grad som kostnadsutviklingen. Det er derfor et behov for gjennomgang av området.
14. Øke inntekter "Prosjekt festekontrakter".

Rådmannen utfordrer formannskapet til å gjøre strategiske valg for budsjett- og økonomiplanperioden med bakgrunn i kommuneplanens prioriteringer slik at man har et langsiktig perspektiv på det arbeidet som må igangsettes.